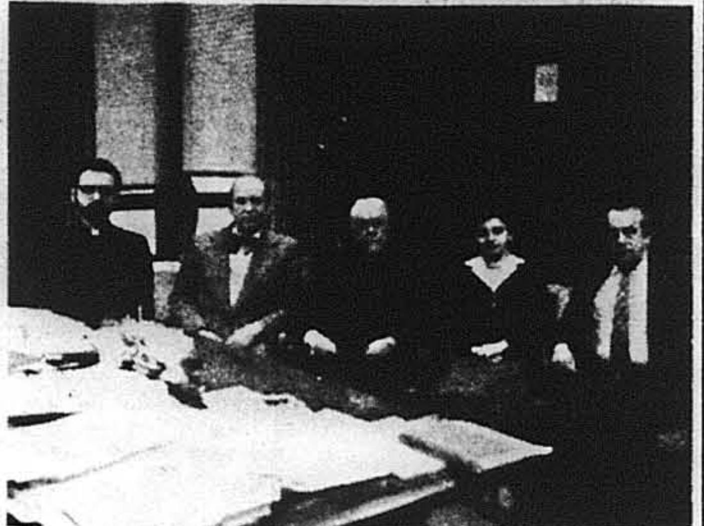
Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda" 30 Montgomery St. Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237, (201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюз (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК XC. Ч. 46. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 11-го БЕРЕЗНЯ 1983 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, MARCH 11, 1983 No. 46. VOL. XC.

ВЛАДИКА МСТИСЛАВ ВІДВІДАВ ГОЛОВНУ КАНЦЕЛЯРІЮ УНСОЮЗУ

Владика Мстислав (третій зліва) після розмов (зліва): о. протодиякон Юрій Галиця, головний предсідник УНСоюзу д-р Іван Флис, головний касир Уляна Дячук і головний секретар Володимир Сохан.

Джерзі Ситі, Н.Дж. — Блаженніший Владика Мстислав, Митрополит Української Православної Церкви в ЗСА, після короткого відпочинку в родинному колі в Ґримсбі, Онт., відвідав Головну Канцелярію УНСоюзу тут у понеділок, 7-го березня, та у короткій, приватній розмові поділився з членами Екзекутиви своїми думками, плянами, спостереженнями.

Розуміючи вагу видавничої справи, ділянка, в якій Владика Мстислав має особливі заслуги і яка є теж важливою доменою УНСоюзу, Первоієрарх УПЦеркви в ЗСА в першій мірі поінформував затруднених в Головній Канцелярії екзекутивних урядовців про появу в Українському Православному В-ві св. Софії нової книжки п.н. „Роздуми на схилку життя", авторства покійного вже св. п. Левка Лукасевича. При цій нагоді Владика передав кожному з урядовців книжку з дедикацією, як теж один примірник для В-ва „Свободи".

Владика інформував ще й про інші видавничі пляни, а відтак заторкнено ще й ряд громадських справ, підготову вшанування жертв Великого голоду у 50-річчя цього страхіття пляново переведеного в Україні Москвою, про запланований Шостий Собор УАПЦ, який має відбутися в Англії в травні ц.р. та про інші справи спільного зацікавлення.

Владика Мстислав гостював цього дня в УНСоюзі в товаристві свого асистента о. протодиякона Юрія Галиці.

Філядельфія розбудовує УОКЦентр

Філядельфія, Па. (Я.Татомир). — Коли Імпрезовий комітет Українського Освітньо-Культурного Центру у Філядельфії плянував і приготовляв відзначення трирІччя існування і праці цього Центру, члени Комітету, а зокрема його голова Віра Андрейчик журилися, чи філядельфійська громада відгукнеться і чи на 30-доляровий бенкет прибуде бодай 150 осіб. На радість Комітету зголосилося біля 350 осіб, так що кількадесять осіб не отримали квитків, бо найбільша заля Центру вміщує тільки 280 осіб. У додатку до цього деяка кількість громадян заплатила за квитки вступу, не зважаючи на це, з таких чи інших причин не могли прибути.

Цей позитивний відгук філядельфійської громади є ще одним доказом, що коли є велика ціль, коли є ідейний, розумний і динамічний провід і коли є гурт ідейних працівників, які готові жертвувати свій труд і працювати в згоді, тоді громада оцінює це.

Відзначення триліття УОКЦентру, що відбулося у приміщеннях Центру в суботу, 26-го лютого, почалося коктейлем о год. 6-ій по полудні, після чого присутні перейшли до авдиторії Центру на вечерю, що її приготовив український ресторан „Кобза" Івана й Ірени Смоліїв з Франкфорту у Філядельфії, а подавала до столів молодь, передусім дівчата у вишиваних строях, як теж юнаки, учениці й ученики Рідної Школи і Нашої Української Школи, члени Пласту і СУМА.

Майстром церемонії бенкету був інж. Лев Яцкевич. Він представив присутнім представників товариств й організацій, які були запрошені до президіяльного стола. Промовляли до присутніх президент УОКЦентру д-р О. Черник та правний дорадник Центру адвокат Данило Максимюк.

Д-р Черник говорив, як звичайно, оптимістичо із з вірою в успіх. Він сказав, що Управа Центру хотіла б сплатити поважний борг, який ще тяжить на Центрі, ще у цьому році, щоб не тратити грошей на відсотки від позички. Д-р Черник сказав, що українці є одною з найбільш заможних етнічних груп в Америці і при добрій волі „ми не повинні мати трудноців у сплаченні позички УОКЦентру". Він говорив теж про кампанію посиленого продажу уділів УОКЦентру, яку Управа Центру недавно почала. Цей продаж уділів є з'єднаний з можливістю виграти цінні нагороди. Членський уділ виносить 250 дол. Управа Центру видала 50-долярові квитки і кожний громадянин, що закупить членський уділ (п'ять 50-долярових квитків), отримує п'ять нагод виграти одну із таких нагород: два авта з 1983 року, чотири нагороди по 1,000 дол., вакації для двох осіб на Караїбських островах, машина до прання, сушарка, машина до миття посуду і т.п. У часі від травня до червня ц.р. відбудеть-

(Закінчення на стор. 4)

ПАПА ЗАКІНЧИВ ВІДВІДИНИ ЦЕНТРАЛЬНОЇ АМЕРИКИ

Порт-о-Пренс, Гаїті. — Папа Іван Павло II прибув у середу, 9-го березня, в Гаїті, останньої країни в його восьмиденній подорожі по вісьмох країнах Центральної Америки, і в четвер вранці відлетів до Ватикану.

В Гаїті Папа закликав народ до „пробудження", щоб покінчити зі злиднями, голодом і економічним занепадом, які широко поширені в цій найбіднішій країні західньої півкулі. „Щось треба змінити тут", — заявив Папа на летовищі зараз після свого приїзду.

Виголошена проповідь Папи була однією з найгостріших і насичена словами осуду бідности і людських терпінь у цій караїбській країні, одночасно це був найгостріше висловлений політичний і соціяльний виступ Папи на протязі всієї восьмиденної подорожі по країнах Центральної Америки і Гаїті.

Довічний президент Гаїті, Жан Кльод Дювальє, 31-літній син Франсуа (Папа Док) Дювальє, привітав Папу на летовищі. В очевидній спробі покращити напружені відносини з Католицькою Церквою, Дювальє повідомив, що він відмовиться від права, даного йому батьком, затверджувати вибір єпископів і архиєпископів у Гаїті.

Папа сказав, що Гаїті поражене „несправедливістю, надмірною нерівністю, занепадом вартости життя, злиднями, голодом, страхом у багатьох людей".

„Я приїхав заохотити пробудження, щоб і Церква виступила за добро народу і країни", — сказав на закінчення Папа.

ІРИНУ РАТУШИНСЬКУ ЗАСУДИЛИ НА 12 РОКІВ

Ірина Ратушинська

Київ. — З дисидентських кіл стало відомим, що українську поетесу Ірину Ратушинську засудив київський обласний суд на 12 років — 7 років ув'язнення у концентраційних таборах і 5 років заслання у віддалених районах СССР.

Як відомо, І. Ратушинській прокуратура закидала виготовлення і поширення антисовєтських матеріялів, писання поезій скерованих проти „соціялістичної системи" та зв'язки з особами, які вже раніше були суджені за антисовєтську діяльність. Муж Ірини Ігор Геращенко побоювався, що його дружину можуть вислати до психіятричного заведення КҐБ, бо такі були натяки слідчих. Зрештою, всякий спротив совєтському режимові вважається в СССР „хворобою". Цікаве інтерв'ю з І.Геращенком було поміщене в американській газеті „Лос Анджелес Таймс". Інтерв'ю перевів Роберт Джілет, якому І. Геращенко розказав про труднощі з якими зустрічаються в СССР ті, які попали на списки КҐБ чи знаходяться під слідством.

ЕНН БИРФОРД ЗРЕЗИҐНУВАЛА З АДМІНІСТРАТОРА ЕПА

Енн Бирфорд

Вашінґтон. — Після довшої контроверсії і пертрактацій, а також перевірки діяльности шістьма конґресовими комісіями федеральної Аґенції охорони довкілля, Енн Бирфорд, адміністратор цієї аґенці, зрезиґнувала зі свого становища і повідомила про це президента Роналда Реґена, який в минулому кількакратно обороняв її, висловлюючи повне довір'я до її діяльности. Після резиґнації Президент заявив, що він дасть дозвіл комісіям на перегляд документів ЕПА, якщо вони цього бажатимуть.

Аґенція, а головно сам Президент і його байближчі співробітники, які раніше забороняли Е. Бирфорд видавати документи на перегляд комісіям, прийняли до відома резиґнацію з великим жалем. Р. Реґен заявив, що 40-річна Енн Бирфорд була несправедливо обвинувачена багатьма законодавцями і треба жаліти, що Уряд мусить позбуватися таких кваліфікованих співробітників. Президент думає, що Бирфорд не займалась жадними „політичними маніпуляціями", про які говорять члени комісій і діяла виключно в рамках узгіднення з іншими членами Аґенції.

Очевидно, кажуть політичні спостерігачі, багатьом членам комісій, головно демократам, не сподобалась ощадностева політика ЕПА і вони розвинули широку атаку на її адміністратора. Як відомо, ЕПА розпоряджала сумою 1,6 більйона долярів, призначених на відчищення довкілля від отруйних хемічних речовин, але, як пізніше виявилося, вона не витратила навіть половину цих грошей.

Речник Білого Дому Лері Спікс заявив, що Президент не змушував Е. Бирфорд до резиґнації і це було виключно її особисте рішення. Тимчасово діючим адміністратором ЕПА буде заступник Е. Бирфорд, Джан Гернандез.

ЗАТРИВОЖЕНІ СИТУАЦІЄЮ В НІКАРАҐУА

Панама. — Високі старшини південної групи армії ЗСА затривожені розбудовою військової могутности Совєтського Союзу і його союзників, яку вони проводять в Нікараґуа як пляцдармі дальшого збільшення свого впливу на всю Центральну Америку.

Один високий старшина сказав: „Уряд Ель Сальвадору при нашій допомозі правдоподібно зможе погасити вогонь у себе, але швидкість, з якою комунізм поширюється, безперечно показує, що через п'ять-шість років Центральна Америка і ЗСА опиняться перед подібною кризою в іншій країні".

Сучасна військова розбудова в Нікараґуа викликає таку саму тривогу, як мінлива ситуація в боротьбі проти повстанців у Ель Сальвадорі.

Кількість армії Нікараґуа тепер становить 60,000 вояків. Це найбільша армія в Центральній Америці, вона чисельно перевищує загальну кількість військ Ель Сальвадору, Гондурасу і Коста Ріки взятих разом.

Уряд Нікараґуа плянує збільшити армію до 200,000 вояків. Бразилія з населенням 125 мільйонів, у порівнянні з 2,7 мільйонами в Нікараґуа, має армію з 182,000 вояків.

Вся ця багатотисячна армія постійно озброюється сучасною совєтською зброєю, вишколюється совєтськими і кубинськими інструкторами, розбудовується і вдосконалюється совєтськими, кубинськими та іншими інструкторами і дорадниками з інших комуністичних країн. Розбудовується летунство, танкові війська, військово-морська фльота.

Серед військовиків американської армії панує дійсне затурбовання таким розвитком ситуації. Вони свідомі існування такої небезпеки, але їх також тривожить той факт, що поза Державним департаментом і Пентаґоном ніхто в ЗСА не слухає їх.

Найбільше їх тривожить це, що попередження відноситься не тільки до країн Центральної Америки, але однаково і до країн НАТО.

Влаштовують новацьку костюмівку

Ню Йорк, Н.Й. — Тут закінчуються приготування до традиційної новацької костюмівки п.н. „Загостив до нас цирк".

Прегарні декорації залі виконали з великим вкладом праці та часу молода мисткиня Рома Рейні з допомогою ст. пл. Олі Стасюк. Танці поодиноких роїв юнацтва вивчила пані Дарія Ґендза, а музичне оформлення казки підготовив пл. сен. В. Маєвський. Душею інтенсивної підготовки до костюмівки є авторка казки пл. сен. Евстахія Гойдиш, яка за допомогою гніздових та сестричок і братчиків переводить проби і наглядає над цілістю.

Костюмівка відбудеться тут у залі школи св. Юра, при 215 Схід, 6-та вулиця, в неділю, 13-го березня ц.р., о год. 2-ій по полудні.

Організатори костюмівки, а зокрема гурток Пластприяту запрошують до участі в цій імпрезі всіх українських дітей Ню Йорку та околиці.

КОНЦЕРТ УЧНІВ УМІ

Ірвінґтон, Н.Дж. — Український Музичний Інститут Америки, Відділи в Нюарку і Ірвінґтоні, інформує, що в неділю, 13-го березня ц.р., о год. 2:30 по полудні в авдиторії коледжу повіту Морріс в Рандольфі, Н.Дж. відбудеться концерт учнів, які отримали першу нагороду в змаганнях Асоціяції учителів музики в Ню Джерзі. Виступатимуть три учні УМІ: Зеня Гельбіґ, кляса Таїси Богданської, Меланія Бонакорса, Міріям Худьо, кляса Галі Клим. Крім стандартного репертуару під час концерту будуть виконані твори: Соневицького, Косенка, Савицького, Барвінського і Фоменка.

В Нюарку підготовляють відзначення 20-ліття на волі Патріярха Йосифа

Нюарк, Н.Дж. (В.П.). — Управа Відділу Українського Патріярхального Товариства в Нюарку-Ірвінґтоні запросила на початку лютого 1983 року всі українські організації, товариства і установи Нюарку-Ірвінґтону і околиць на спільну нараду в справі відзначення цілою громадою 20-ліття звільнення з московської неволі 9-го лютого 1963 року Патріярха і Кардинала Йосифа Сліпого.

Наради відбулися в Українському Народному Домі в Ірвінґтоні 18-го лютого ц.р. з участю 23-ох представників українського зорганізованого громадянства.

Нараду відкрив молитвою голова Українського Патріярхального Товариства ред. Василь Пасічняк. Він з'ясував ціль наради — відзначення звільнення з московської неволі Патріярха Йосифа та його творче 20-ліття на волі, звершене великими ділами і плянами, які започаткували нову добу в історії УКЦеркви.

Опісля він звернувся до зібраних, щоб вони вибрали предсідника і секретаря нарад та щоб вибрали комітет для відзначення цієї річниці. Згідно з пропозиціями, учасники нарад одноголосно вибрали предсідником ред. В. Пасічняка, а секретаркою Марію Юркевич, а згодом теж Комітет у складі: ред. В. Пасічняк, голова, Марія Юркевич, секретарка, Олександра Яськів заступниця голови, Іванна Кононів, імпрезова референтка, Маріян Кормило, скарбник, д-р Евген Перейма, пресовий референт.

З огляду на свята Великодня і численні імпрези в березні і квітні, рішено вшанувати Патріярха Йосифа величним концертом в неділю, 22-го травня 1983 р. в Українському Народному Домі в Ірвінґтоні.

В понеділок, 28-го лютого, Комітет відбув своє перше засідання, на якому до його складу запрошено: Федора Луцишина, Василя Гнатіва, д-ра Івана Яроша і Володимира Псуя. Голова Комітету подав засоби розголошення імпрези серед загалу українського громадянства. Імпрезова референтка запропонувала програму концерту, та її виконавців, яку присутні проголосили й прийняли. Ф.Луцишин поставив внесок, щоб для реклями концерту виготовили афіші, а їх поменшення використати як інформаційну листівку про концерт до роздачі людям в різних місцях і при різних нагодах.

Рішено рівнож весь евентуальний дохід з концерту призначити як Дар Любови Патріярхові Йосифові.

Комітет надіється, що всі українські організації, товариства й установи не будуть влаштовувати своїх імпрез в неділю, 22-го травня, а натомість заохотять своє членство до вселюдної участи в спільному концерті для звеличення і вшанування Патріярха Йосифа. З цієї нагоди теж продаватимуться відповідні жетони.

В Ню Йорку відбулась прем'єра „Троянових дітей"

Збірна кінцева сцена із „Троянових дітей".

Ню Йорк, Н. Й. — Українська громада Ню Йорку з цікавістю чекала заповідженої прем'єри драматичної поеми Наталі Забіли п.н. „Троянові діти" у виконанні Студії Мистецького Слова Лідії Крушельницької тим більше, що акторами цим разом були без виїмку молоді студенти коледжів та учні середніх і нижчих шкіл.

Цікавила також невідома ширшому загалові сама п'єса, зміст якої сягає давніх леґенд про заснування Києва — столиці України. Все це було причиною, що в день прем'єри у неділю, 27-го лютого ц.р., публіка виповнила вщерть залю Фешин Інституту в Ню Йорку.

Треба справді подивляти керівника Мистецької Студії Лідію Крушельницьку за її завзяття і здібність підготовити молодих виконавців до такої складної вистави, як ця драматична поема Н. Забіли. Давня доба, архаїчна мова і статичність дії „Троянових дітей" вимагали справді виїмкової праці, тим більше, що тут треба

(Продовження на стор. 3)

У світі

МІЖНАРОДНА АМНЕСТІЯ повідомила в середу, 9-го березня, що від 1969 року щонайменше 300 осіб у Совєтському Союзі були арештовані з політичних мотивів і запроторені в психіятричні лікарні, де їх „лікували" непотрібними, а тому шкідливими ліками. Це тільки ті випадки, які відомі міжнародній амнестії, яка бореться за права людини і виступає проти зловживання психіятрії та використання ліків як форми покарання.

ЯК УЖЕ ПОВІДОМЛЯЛОСЯ в турецькому місті Ереґлі на березі Чорного моря в кам'яновугільній шахті в наслідок вибуху газу і обвалу породи заґинуло згідно з останніми даними не 67 осіб, а 96. Офіційні урядові речники подають кількість убитих 96, а поранених 89. Міністер енерґетики Фагір Ількер назвав цю трагедію „найбільшою аварією в шахтах Туреччини за всю історію країни".

КОРОЛЕВА БРИТАНІЇ Єлисавета II після дощового десятиденного перебування в Каліфорнії у вівторок, 8-го березня, зійшла на канадський берег у порті Вікторія, у провінції Британська Колюмбія. Там королеву ентузіястично вітали багатотисячні тóвпи народу, не зважаючи на дощову погоду, яка постійно переслідує королеву.

МІНІСТЕР ВНУТРІШНІХ справ Франції Ґастон Деффер повідомив у вівторок, 8-го березня, що бомба, яка була призначена для жидівської синаґоґи, вибухла передчасно, вбиваючи двох осіб, які несли її до автомобіля. Поліція арештувала мужчину в Авіньоні, 45 миль від місця вибуху, але пов'язаного з цим випадком. „Немає сумніву, що це мав бути антисемітський напад", — заявив Деффер, який є одночасно посадником Марселю.

ДИРЕКТОР ЕКСПОРТНО-імпортного банку, федеральної установи, яка фінансує американський експорт, заявив у вівторок, 8-го березня, що банк списав 240 мільйонів долярів боргів з країн Латинської Америки. Ця цифра могла підрости до вересня ц.р. до 500 мільйонів. Вілліям Дрейпер, голова банку, пояснив, що втрати в дійсності є набагато більші, бо крім втрат від позичок, банк мав ще втрати від того, що давав кредити тим, що купували американські товари при відсотковій квоті нижчій від витрат на банкові операції, пов'язані з позичкою. В результаті загальні втрати банку за 1983-ій рік дорівнюватимуть 700 мільйонів долярів.

В Америці

ТЕПЕРІШНІЙ ГУБЕРНАТОР нюджерзького стейту Томас Кейн не братиме участи в традиційній параді св. Патрика в Ню Йорку, хоч його попередник Брендан Бирн не пропускав тієї нагоди ані разу. Напередодні паради Т.Кейн відлітає до Ізраїля і це буде його перша поїздка за кордон після перебрання влади у Трентоні. При тій нагоді губернатор Кейн відвідає в Єрусалимі ізраїльський національний меморіяльний парк „Яд вашем", збудований для вшанування жертв ґітлерівського голокосту. Він також зустрінеться з численними ізраїльськими політичними діячами, можливо навіть з прем'єром Менахемом Беґіном, щоб продискутувати з ними можливість включення у навчання в публічних школах Ню Джерзі предмету про голокост з Другої світової війни.

НЮЙОРСЬКИЙ СЕНАТОР Алфонс Д'Амато прилучився до двох інших републіканських сенаторів, які вимагають резиґнації Енн Бирфорд з посту адміністратора федеральної Аґенції для охорони довкілля (ЕПА). Сенатор заявив кореспондентам, що її резиґнація буде корисною для ЗСА, а головно для загроженого хемічними речовинами населення. Сен. Д'Амато мотивував свою вимогу тим, що в народі вже немає довір'я до ЕПА і її адміністратора, а законодавчі палати, зглядно їхні комісії, все ще займаються слідством замість поставити вимогу про цілковиту перебудову ЕПА. Резиґнація Е. Бирфорд, на думку сенатора, облегшить розв'язку цієї справи.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members $1.25 a month. Change of address — $1.00. Make check or money orders payable to "Svoboda".

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda" • P.O. Box 346 • Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу $1.25 місячно. За кожну зміну адреси - $1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

„Боятися треба тільки Бога"

Так відповів Папа Іван Павло II журналістові, коли той запитав його, чи він не боїться подорожувати по країнах, відомих із кровавих заколотів. Восьмиденна подорож Папи охопила країни Центральної Америки, де є режими здебільша військових диктаторів, але й Нікараґуа, де запанував комунізм, та Ель Сальвадор, де йде затяжна комуністична партизанська війна проти леґальної влади. Папа скрізь проповідував зберігання громадянських прав, взаємну толеранцію, пошанування людського життя. Але стрічався з грубими неприємностями. Напередодні приїзду Папи до Ґватемалі розстріляли там шістьох в'язнів — трьох схоплених партизанів і трьох кримінальних бандитів — знехтувавши виразну просьбу Папи — помилувати їх. В Нікараґуа він мав прикру зустріч із високим духовником, який покинув Католицьку Церкву і пристав до „народної Церкви", фаворизованої комуністичним урядом. Там же, в Нікараґуа він мусів вислухати довгу промову диктаторського володаря з різкими обвинувачуваннями на адресу Америки. Врешті до Сан Сальвадору прибув після сенсаційної ревеляції про виявлення змови на його життя: 18 насланих терористів ніби прибули до тієї країни, щоб вбити Папу.

Хоча Папа раз-у-раз заповідав і наголошував, що його подорож до Центральної Америки має суто духовний, релігійний характер, бо тамошнє населення у великій більшості католицьке, то не обійшлося без виразного політичного елементу. Папа зараз у своїй першій промові в Коста Ріка виразно висловлювався проти „втручання" третіх держав до внутрішніх справ Центральної Америки. Це стосувалося однаково Америки, яка вислала гурт військових інструкторів для вишколювання сальвадорського війська проти комуністичних партизанів як і проти Совєтського Союзу, що почерез комуністичну Кубу експортує революцію до латинських країн Америки та зумів настановити в Нікараґуа комуністичний режим. У принципі Папа має рацію, коли поручає, щоб у кожній країні, де йдуть бої між державним військом і партизанами, настав спокій на базі двостороннього порозуміння. У практиці виявилося, що як тільки допустити комуністів до участи в уряді — дуже швидко вони переводять переворот і переймають диктаторську владу у свої руки. Так було з так званим Люблинським урядом у Польщі безпосередньо після Ялтинського договору, так було в Чехо-Словаччині й інших сателітських країнах. Покищо тільки в одній Франції, де соціял-демократичний президент Франсуа Міттеран включив до свого уряду трьох комуністів — нема зміни режиму ані закордонної політики із членством Франції в НАТО. Тому ставлення Папи на одну дошку „втручання" у внутрішні справи Центральної Америки Совєтського Союзу і З'єднаних Держав у практиці перечить благородним гаслам, що їх поширює Папа, про людські права, мир і справедливість.

Але видно, що заклики Папи до ладнання внутрішніх спорів без відкликування себе до чужоземної допомоги зробили враження на деяких володарях Центральної Америки. За останніми вістками міністри закордонних справ Коста Ріка, Ель Сальвадор і Гондурасу вислали запросини до дев'яти інших країн середущо-американського обширу на спільну конференцію, у тому числі і до комуністичної Нікараґуа, — не запросивши на таку конференцію ані Америки ані Совєтського Союзу. Було би чудом, якби 1) така конференція дійсно зібралася і 2) якщо на такій конференції прийшло би до такого порозуміння, щоб у практиці, у реальній дійсності виграла демократія.

Теперішній Вселенний Патріярх перейде до історії, як людина надзвичайної енерґії, як послідовний консервативний оборонець релігійних догм і канонів, але і як лідер, який активно цікавиться міжнародними проблемами та не вагається одверто встрявати до них. Папа Іван Павло II не тільки голосно заявився за протикомуністичним робітничим рухом в його рідній Польщі, але й їздив до Англії й Арґентини безпосередньо після війни тих держав за Фальклияндські острови і не вагається виступати в ім'я принципу однаково проти Москви, як і Вашінґтону. Він перейде до історії як Христовий намісник, який ділом, а не словом доказав, що „треба боятися тільки Бога", а ніякої людської злоби чи злочинної людської руки.

Іван Головінський

У 20-ТУ РІЧНИЦЮ ЗВІЛЬНЕННЯ ІЗ СИБІРСЬКОЇ КАТОРГИ ПАТРІЯРХА ЙОСИФА

III.

Наша Церква, укладаючи унію з Римом 1595 року, застерегла собі всі попередні права і традиції східних Церков. Головні точки цієї умови, підтверджені листом Папи Климентія VIII-го з датою 23-го лютого 1595 року. В основному вони звучать: Устроєво і адміністративно українська Церква є незалежною від Риму. На її чолі стоїть синод єпископів з києво-галицьким Митрополитом як головою.

Пропонувати і вибирати єпископів нашої Церкви має тільки її синод, а потверджувати вибір може тільки Митрополит в імені Папи. Вибрати Митрополита може тільки синод нашої Церкви, а потверджувати його вибір має Папа.

На нашу історичну участь в житті Вселенської Церкви звернув увагу Блаженніший Патріярх Йосиф, промовляючи на другій сесії Ватиканського Собору, 10-го жовтня 1963-го року, словами: „З наших українських земель був присутнім на нікейському соборі 325-го року ґотський єпископ, котрий прибув з країни скитів. В константинопільському соборі 381-го року брав участь херсонський єпископ. Також на ефеському, халкедонському і другому візантійському соборах були наші єпископи. На першому ліонському соборі 1245 році київський Митрополит Петро Акерович повідомив отців собору про велику небезпеку для всієї Европи від татарських наїздів. На констанцькому соборі 1418-го року був присутній київський Митрополит Григорій Цамблак, а на фльорентійському 1439 року Митрополит Ізидор". У цій же самій промові Блаженніший Йосиф сказав: „Мене уповноважують віки, мене уповноважують мої попередники, мене уповноважують неприсутні переслідувані".

Із цих слів пробивається глибоке почуття історичної відповідальности та любов до нашої обездоленої, але нескореної нації. Нас також зобов'язує історичне минуле та затяжна духова боротьба, що її веде українська нація в обличчі небезпеки національно-мовного лінґвициду і ґеноциду. Формальне визнання патріярхату для нашої Помісної Церкви буде важливим етапом на шляху до національного визволення. Це добре розуміє Москва і тому старається у всякий можливий спосіб не допустити до офіційного визнання Українського Патріярхату. У тому вона розраховує на брак обізнання і наївність деяких кіл, які в паломництві до Заґорська, чи у зустрічах з Піменом вбачають суть екуменізму. На жаль, і серед нас є деякі одиниці, які не розуміють, що можна бути добрим католиком і не погоджуватися із східньою політикою кардинала Кассеролі чи Вілленбрандта. Їм слід би пригадати на слова Папи Івана Павла II, який у листі до кардинала Вишинського писав: „Любов Батьківщини в'яже нас усіх і мусить в'язати понад усі різниці. Вони є правом людського серця, є мірою людської шляхетности багатократно випробованою на протязі нашої історії".

Тільки 20 літ минуло від приїзду Блаженнішого до Ватикану, а скільки добра він зробив за цей час для нашої Церкви і народу. Це можна буде повністю оцінити тільки колись в майбутньому із перспективи історії. Собор Святої Софії, Український Католицький Університет, синоди українського єпископату, це тільки декілька заслуг загальновідомих.

А яка глибока символіка криється у тому що в час, коли Москва старається знищити українську мову, цей чинник нашого національного самозбереження, ця наша рідна мова лунає у Соборі Св. Петра, нею звертається до нас Вселенський Архиєрей, вона красується на першій сторінці, Ль'Оссеваторе Романо".

Відзначаючи 20-ліття звільнення із Сибірської каторги нашого Ісповідника віри, Блаженнішого Патріярха Йосифа, який 17-го лютого цього року закінчив 91-ий рік трудолюбивого життя, наша Церква і народ прямують у дальшу історичну мандрівку з його духа печаттю.

Немов старозавітній Мойсей в поемі Івана Франка звертається до нас наш Патріярх і Батько словами:

О Ізраїлю, якби ти знав
Чого в серці тім повно!
Якби знав як люблю
я тебе,
Як люблю невимовно!

Ти мій рід, ти дитина
моя,
Ти вся честь моя й слава,
В тобі дух мій,
будуче моє
І краса і держава.

Бо люблю я тебе не лише
За твою добру вдачу,
А й за хиби та злоби твої
Хоч над ними і плачу.

Я ж ввесь вік свій,
весь труд тобі дав
У незломнім завзяттю-
Підеш ти у мандрівку
століть
З мого духа печаттю.

З МОГО ВІКНА
Іванна Савицька

Сузі, це ти?

Я сиділа в сальоні краси під отим „марсіянським" шоломом і складала данину естетиці поряд з іншими щосуботніми жертвами.

Всі — зо шпулями грубими та тоненькими, що роблять з волосся — чуда. Одне — закручують, друге (хто хоче) простують, потураючи химерності моди і її різнородним капризам...

Шум і гук „марсіянських" шоломів сповняв кімнату по вінця.

Нагло відкрилися двері і в них з'явився похилого віку мужчина, неохайний, неголений, збентежений видом шоломів.

Хвилинку постоявши, підійшов несміло до мене й нахиливши лице спитав потиху: — Сузі, це ти?

Я підіймила шолом, заскочена наглим нахабством.

— Вибачте, я помилився, — сказав добродій і, заглянувши під сусідський шолом, спитав удруге: — Сузі, це ти?

Власниця сальону підійшла до інтруза, шепнула йому до вуха декілька слів, і він зрезиґновано подався зразу до виходу.

Жінки заворушились, загомоніли, мов бджоли, а власниця сказала таке: — Це Том, бідна, нещасна людина. Уже півроку пройшло, як він поховав дружину, і все ще в кожну суботу шукає за нею осьтутечки. Сузі чесалася тут впродовж років, і Том приходить, щоб її провести додому. Бідний, самотній Том, він втратив рівновагу життя...

Це сталося перед Різдвом. А вчора, коли я знову сиділа під „марсіянським" шоломом, відкрились двері і Том, стоячи на порозі, закликав вголос: — Сузі, я чекаю на тебе, я вже прийшов...

А потім, хитаючись, подався сумний додому, а вслід за ним невидною ходою ішло невтишиме горе...

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

„Запорожець" з третьою дією Людкевича

Ті, що беруться ставити „Запорожця за Дунаєм" із доданою третьою дією С. Людкевича „Карась у султана", беруть на себе подвійну відповідальність, а саме, не тільки за добре ім'я співака-композитора, С. Гулака- Артемовського, але і за корифея української музики Станислава Людкевича. А при сучасних наших вокально-музичних спроможностях, воно не таке то і просте діло.

Людкевич створив третю дію до тексту найпопулярнішого тоді у мистецьких колах Львова Р. Купчинського під тиском майже загальної опінії наших музиколюбів, що були зацікавлені саме гостиною Карася у палаті султана. Прапрем'єра цієї музичної вставки „Запорожця" відбулась у Великому театрі Львова 1935 року. Автор цих рядків мав велику і незабутню приємність бути на тій виставі. Диригував Антін Рудницький з обсадою роль такими зірками як героїчний тенор Михайло Голинський, сопрано Марія Сокіл-Рудницька, а дальше меццо Ольга Лепкова-Ястремська (обидві тепер у ЗСА), бас Іван Романовський, баритон Евген Маслюк (обидва з Львівської опери), та лікар-композитор Володимир Балтарович. Успіх опери з новою дією Людкевича був величезний і її повторено опісля в усіх більших містах Галичини з таким же блискучим поводженням.

Ставлячи вперше цього поширеного „Запорожця", Лев Рейнарович повинен був добре усвідомити собі відповідальність за славу обох композиторів. Однак, як минулий досвід доказує, він, звичайно, не дуже то критично підходить до своїх мистецьких задумів, а вистав особливо, тому цього можна сподіватись і тепер. Тож не дивно, що „Запорожець" у Ню Йорку 20-го лютого ц. р., в залі Фешин Інституту, був небажаним, але передбаченим розчаруванням. Бо коли представлення могло б декому з загалу маси слухачів навіть і подобатись, то вишукані, навіть не музичні учасники імпрези мали забагато застережень щодо поземy і вартости цього „Запорожця". А мистецькій оцінці таки ніяк не можливо погодитись із таким малоповажним трактуванням вагомого, культурно-музичного діла.

Очевидно, приємно було побачити 20 і кілька членів оркестри, що її звучання у цілому було зовсім гарне. Скрипаль Рафаїл Венке, як диригент (у Філядельфії диригував музичний керівник Ярослав Ліщинський), втримуючи оркестрантів весь час під контролею, зарепрезентував себе зовсім додатньо. А коли були незгодини між співаками і оркестрою, то, в першій мірі, вина тут солістів, які не дуже зуміли йти в ритмі з оркестрою, а, в другій, Венке конче потребував ще яких дві-три проби і все було б гаразд. Такі проби були особливо потрібні для балетової музики Людкевича в третій дії. Бо хоча Людкевич і компонував тут під стиль Артемовського, проте все ж таки це музика великого композитора і там оркестра має що грати. А наше прислів'я каже: „Як стати на юшку, мусить стати на петрушку".

„Запорожець" як опера стоїть і паде з головним персонажем, Іваном Карасем. Є добрий Карась — є опера, немає Карася — ніщо не врятує „Запорожця".

(Продовження на стор. 4)

Людмила Волянська

ЇХ БУЛО П'ЯТЕРО БРАТІВ ЛАЗАРЕВСЬКИХ

(Шевченкові друзі)

III.

Тоді Олександр Лазаревський був ще студентом (він народжений 1834 року), щоб згодом стати відомим українським істориком, автором майже 450-ти праць і есеїв, поміж якими є „Дитинство Т. Г. Шевченка", надрукований в „Основі" III, 1862; „Життя Куліша", надрукований у „Правді", Львів, 1868, та інші переважно з історії Лівобережної України. Йому, як і всім його братам, у великій мірі належить заслуга здійснення цієї відомої частини Шевченкового Заповіту „Як умру, то поховайте мене на могилі, серед степу широкого, на Вкраїні милій..."

Труну з Шевченковим тілом залізницею перевезли до Москви, звідси возом, через Орел і Ніжин, до Києва. Цікаво, що в Орлі, де служив Федір Лазаревський, спеціяльно і напевно на його бажання, над труною відправлено панахиду. Про це пише Павло Зайцев у його знаменитій книзі „Життя Тараса Шевченка" так: „Другого травня опівночі прибули до Орла. 3-го травня вранці перед труною відправлено панахиду, на якій була вся орловська гімназія з педагогами і директором. Федір Лазаревський служив тоді в Орлі. Це він в 1847 році, отже чотирнадцять років перед тим, так сердечно привітав Шевченка-солдата в далекому Оренбурзі і так багато зробив там для нашого поета. Тепер вітав його вже мертвого". „Аж до кінця міста труну поета супроводив священик і всі, що прийшли поклонитися його тлінним останкам, а за містом відправлено ще одну панахиду в присутності великого натовпу. Один з вінків присутні поділили між собою як дорогоцінну пам'ятку," — закінчує П. Зайцев запис про шанування померлого Шевченка в цьому неукраїнському місті завдяки Лазаревському та таким як він.

Повертаючись до Олександра Лазаревського і Григорія Честахівського, згадаю, що вони від Петербурга до Києва і потім до Канева не відступали від сумного, а якже почесного завдання — поховати пророка України там, де він сам цього бажав. На цьому шляху не було все гладенько, і крім офіційної влади, яка то тим то сим перешкоджала, треба було ще перебороти і бажання рідних Шевченка поховати Тараса Шевченка в самому Києві або біля Києва, де на горі Шекавиці навіть була вже викопана могила на заплаченому Варфоломієм Шевченком місці вічного спочинку для великого Кобзаря. Але обидва віддані до останнього віддиху свого життя поетові друзі не погодилися на це: „Молоді петербурзькі делеґати привезли свій власний проєкт. Вони настоювали на тому, щоб поховати Шевченка на Чернечій Горі під Каневом — на місці, (...) де мала стати вимріяна 'хата над Дніпром', яку тепер Спочилому мала заступити 'хата домовина'," — пише про це П. Зайцев. Як знаємо з історії, О. Лазаревський і Г. Честахівський перемогли.

Це п'ятірне ґроно братів Лазаревських було б не до кінця зрозуміле, якщо б не згадати їхніх батьків. Батько, Матвій Лазаревський, дідич села Гирівки, конотопського повіту (колись Чернігівщина, тепер Сумщина) свідомий українець, залишив цікаві спогади про Чернігівщину; мати — Афанасія Лазаревська, любителька старовини і малярства, особливо Шевченкового. Обоє Лазаревські, як бачимо, гарно вміли виховати своїх синів і ніколи не спиняли їх у тому доброму, що вони робили, хоч вияви їхнього прямо обожнювання Т. Шевченка напевно не сприяли їм для службових успіхів, хіба навпаки. І ось наче із вдячности намалював Тарас Шевченко, як перше їхніх синів, тепер вже батька і матір Лазаревських. Із портрета А. О. Лазаревської, — „божественної старушки", як звав її Шевченко, — мальованого олівцем і крейдою 22-го серпня 1859 року, дивиться на нас добре і лагідне слов'янське обличчя справжньої Матері, з великої літери, що не тільки дітей навчила „путями правими ходити", але навіть внуків.

У багатьох покажчиках про Шевченка можна легко знайти імена дітей братів Лазаревських. Це і Микола і Ганна Лазаревські, і Ольга (донька Федора), Борис і Сергій (сини Василя), Гліб і Катерина (син і дочка Олександра) і навіть внук найстаршого Лазаревського (син Сергія) Дмитро. Про більшість із них сказано мало, але завдяки їм дуже багато із епістолярної і малярської спадщини Шевченка збереглося і не попало в сумну рубрику „Незнайдених творів", яка — у випадку малярських творів — дуже і дуже велика (див. видання Академії наук УРСР „Тарас Шевченко: мистецька спадщина у чотирьох томах", Київ 1964. Насправді можна говорити про п'ять томів, бо том перший має дві великі книги). Та й саме село Гирівка перейменовано на село Шевченкове завдяки оцим внукам і правнукам Матвія Лазаревського, бож сталося вже це після Визвольних змагань і відомо чиїм клопотанням.

У двох книгах Л. Большакова „Літа невольничі" та „Їхав поет із заслання" (остання книга видана теж „Дніпром" у 1977 році), є ще цікаві дані про „не вивчене ще джерело — 'Альбом Лазаревських', що має 388 нумерованих сторінок записів 1844-1887 років... Цей альбом, — пише сучасний

(Продовження на ст. 4)

Ярослав Климовський

В АЛЬБОМ ЄВГЕНІЇ ЧАЙЦІ І БОРИСОВІ ДНІПРОВОМУ

(З приводу їхньої тридцятип'ятилітньої театрально-фільмової праці)

Писати про друзів — приємно, а ще приємніше, коли про них у написаному можна чимало доброго сказати.

Тридцять п'ять років тому, на сторінках нашої вільної преси, продіставалися вістки про театральну і фільмову діяльність Євгенії Чайки і Бориса Дніпрового у Франції. Вони несли українське слово зі сцени всім нашим людям, що животіли в той час на терені Франції. Їхню незавидну долю на чужині, а то й неміч старости, компенсувало саме оте животворне, цілюще, як євшан-зілля, слово. Дніпрові, часто-густо як слід недоживлені, не лише по-геройськи зносили невигоди театральних мандрів із своїми маленькими дітьми, а ще й підносили на дусі своїх знедолених земляків.

Не дивлячись на великі труднощі, вони згуртували біля себе відданих їм людей, які допомогли скласти, мистецького рівня, репертуар, на що звернули свою увагу французькі гості-актори (а це народ вимогливий). Але нічого дивного в тому нема. Коли переглянемо програму того часу, то побачимо імена таких виконавців які, завдяки своєму обдаруванню та вишколові легко могли запевнити успіх найскладніших вистав (драм чи вокально-музичних спектаклів).

За браком місця назвемо, бодай, декілька з них. Крім керівників ансамблю, професійних акторів, Є. Чайки та Б. Дніпрового, в імпрезах брали участь солісти із відомого квартету ім. М. Лисенка — В. Дехтярів та В. Пастернак, пізніше — В. Тисяк, Міро Скаля-Старицький, П. Шило. Солістки: І. Васютинська-Кисельгоф, О. Мухина, І. Роговська, Л. Кобрина, драматична акторка — Є. Єщенко.

До речі, прекрасні голоси І. Кисельгоф та В. Дехтярова можна ще й сьогодні почути у фільмі „Наталка Полтавка", як і рівно ж можна почути музику композитора Ф. Евсевського у фільмі „Майська ніч" (обидва фільми продукції Дніпрового та Чайки).

Оформлювали деякі вистави такі відомі мистці-малярі, як Іван Денисенко, Андрій Сологуб та інші. А решту — все необхідне для вистав, робили Євгенія і Борис. Не було костюмерки, бутафора, перукаря. Не було інспектора сцени і цілої бриґади сценічних робітників: машиністів, електромонтерів і вишколеного куртиняра. Все те приходилося робити самим при деякій допомозі колеґ.

А ще залишались костюми. Прямо не хочеться вірити, що при тих „гараздах" керівники відважувались випозичати на п'єси за сюжетами минулих епох дорогі та розкішні костюми із знаних в Парижі гардероб — Е. Суплє та Л. Ґрань'є (це підтверджують світлини із вистав). Для решти п'єс костюми виготовлялись власними силами — все згідно з епохою, згідно із стилем, включно до матеріялів і їхніх кольорів. Це саме можна сказати і про сценографію.

Або ті, які читали про фільмову діяльність Дніпрових у Франції, не могли вийти з подиву, бож, щоб накрутити якийсь півторагодинний, чи двогодинний фільм, то, крім підібрання обсади, режисерії, сценічного й музичного оформлення, костюмів тощо, потрібна фільмова апаратура, звукова студія і тисячі ярдів фільмової стрічки, що зв'язане з величезними коштами, навіть у той час коли апаратура випозичається, а Дніпрові тоді були такі самі „діпі" як ми всі, тобто — бідні, як „церковні миші".

І все ж наперекір усім злигодням, „Наталку Полтавку" і „Майську ніч" Дніпрові накрутили. Це була мистецька подія в українській спільноті, а французи, на Фестивалі фільмів, „Наталку Полтавку" нагородили медалею. Ще й сьогодні дивитесь на ці кольорові фільми з не абиякою приємністю.

Із радістю довідуємося, що готується книжка про Театральний Ансамбль Дніпрового-Чайки (єдине те, що наші люди люблять читати). У ній будуть статистичні дані; докладно знатимем увесь їхній театральний репертуар за всі роки існування, де вони його експонували, обсада поодиноких вистав (п'єс, музкомедій і рев'ю), рецензії тощо. Знатимем усі, з цим пов'язані, труднощі і перепетії. А їх було вдосталь. Дніпрові тепер живуть у Канаді, в Торонто.

Євгенія Чайка (мистецький псевдонім), — це одна з кращих акторок у вільному світі. Совершенний Режисер неба і землі, надідлив її вродою, яка кожній акторці стає у великій пригоді, тим більше в головних ролях. Крім цього, милозвучний тембр голосу допомагає їй видобути всі інтонаційні нюанси персонажу. Не без того, що тут їй в допомогу стає добра театральна школа.

Як режисер, Євгенія не задовольнилася засвоєним у школі, вона вперто і наполегливо працює над собою. Своє теоретичне знання поглиблює філософією і психологією творчости, в широких обрисах, з чужомовних джерел. У великому бажанні засвоїти нове, сучасне, вона тридцять п'ять років тому, тоді ще дуже молодою, разом із своїм чоловіком, не опускала кращих постановок у Парижі, до якого на гостинні виступи приїжджали найкращі театри світу. Не опускала кращих фільмових прем'єр. З усього брала найкраще, найбільш виховне і в дусі християнської етики.

Автор цих рядків уперше побачив її режисерську роботу на Першому З'їзді Акторів. Вона поставила відому комедію М. Мейо — „Мої любі синочки", адаптацію зробив Борис Дніпровий. Кожночасне розташування дійових осіб (між іншим, вона стежить за балянсом на сцені, як маляр у картині), побудова мізансцен і сценічних ситуацій не могла не захопити й дуже вибагливого глядача.

Ми не в силі зупинитися над її кожною постановкою, що довелося нам бачити, скажемо ще декілька слів про фільм „Квітка папороті". Цей фільм був створений під режисурою Чайки, — усіма членами мистецької родини. Треба сказати, що її донька Леся і син Сергій, є професійними акторами, а Сергій — ще й фільмовим фахівцем. І в додаток зять, Лев Микитчук, — виявився здібним актором. Разом з членами Театрального Ансамблю, вони накрутили „Квітку папороті".

Цей фільм заслуговує, щоб наша дітвора й юнацтво, побачили його у всіх місцях нашого поселення. Фільм не

(Продовження на ст. 3)

ОФІЦІЙНІ РЕЧНИКИ Адміністрації президента Рональда Регрена повідомили у вівторок, 8-го березня, що Адміністрація у відповідь на прохання Савдійської Арабії почала програму з метою продати цій країні танки типу Еймбрамс М-1 і броньовики типу Бредлі М-2.

В Ню Йорку...

(Продовження зі стор. 1)

було підготовити не професійних акторів, а молоденьких аматорів, для яких вже навіть вивчення важких віршованих текстів було сполучене із мовними та іншими труднощами. Це саме торкалося рухів, костюмів і цілої атмосфери поеми, яка, хоча поділена на взір театральних п'єс у акти та численні відслони, має повільне темпо, бракує їй тієї жвавої акції, яку і ми і наша молодь та діти привикли бачити постійно тепер на сцені чи на екрані.

Отже, беручи до уваги складність виведення чогось дуже інакшого від того, що ми бачили досі у виставах Мистецької Студії і враховуючи аматорство усіх адептів сценічного мистецтва, — треба з повним признанням вітати зусилля всіх студійців і їхнього керівника.

Усі молоденькі виконавці вивчили свої важкі ролі та виголосили їх з чуттям і поправною мовою, даючи доказ свого зрозуміння важкого тексту.

В більшості вони рухалися на сцені свобідно, хоч сама п'єса не давала їм для того багато можливостей.

Немає в „Троянових дітях" частих на нашій сцені хореографічних чи хорових виступів, але тим більше цінною і важкою була праця Ольги Ковальчук-Івасівки, що старалася передати виконавцям спосіб рухів і постави членів давніх слов'янських племен.

Головні ролі у драматичній поемі Н. Забіли припали Олегові Данилюкові (Кий), і Хризанні Гуглевич (Либідь). Поруч з ними виступало ще цілий ряд виконавців, з яких найбільше вибилася Наталка Оленець у ролі Либідь-дівчинки, яка зі свободою та легкістю виконала своє нелегке завдання. Не менше свобідно поводився на сцені Ярослав Шуль у ролі Добрині, а його міміка і гра вказували на те, що він має добрий вишкіл у тому напрямі. Це особливо знаменне, коли взяти до уваги, що Я. Шуль вивчив, — як інформує керівник Студії Л.Крушельницька — свою ролю впродовж дев'яти днів, заступаючи іншого кандидата на цю ролю.

Виконавці головних ролей захоплювали глядачів своєю юною красою, свіжістю та прегарними, стилевими строями проєкту Марійки Шуст.

Відповідного до поеми настрою надавав музичний супровід проф. Ігоря Соневицького, як також суворе оформлення сцени, проєкту Адріяна Керода.

Найбільше кольоритною і жвавою була остання сцена із виступом великої групи киян — 28 молоденьких членів Студії Мистецького Слова, які з чуттям збірно деклямували оптимістичні слова поеми Наталі Забіли, про преславний город Київ, що „житиме все кращий і дужчий".

Глядачі нагородили молодих виконавців щедрими оплесками, а всі вони спільно, особливо сердечно вітали і оплескували ту, яка була душею і мотором виведення на сцені „Троянових дітей", — керівника Студії Лідію Крушельницьку. Ніякі оплески, однак, не можуть винагородити тієї праці та духа, що їх вкладає Лідія Крушельницька у кожну виставу, що її вона приготовляє у своїй Студії для українського глядача.

Ольга Кузьмович

Трой відзначив уродини Патріярха

У неділю, 20-го лютого ц. р. парох о. Богдан Скасків відправив Службу Божу в намірені Патріярха Йосифа з приводу його уродин і 20-ліття звільнення з сибірської каторги. Вірні, що заповнили церкву, проспівали вкінці грімке многоліття.

Відтак у церковній залі, прикрашеній портретом Патріярха, відбулися святочні сходини. Відкрив їх парох о. Б.Скасків молитвою, а потім виголосив змістовну доповідь про життя і діяльність достойного Ювілята в Україні, підкреслюючи його незвичайну працьовитість, обов'язковість, солідність і здібність. Як ректор Богословської Академії у Львові він ставив великі вимоги до студентів-богословів, написав багато наукових книжок. Коли о. парох почав зворушеним голосом розповідати про жахливі переживання Блаженнішого протягом 18 літ на Сибірі, то в очах багатьох блищали сльози.

Боже Провидіння призначило йому довершити великих діл, тому сталося чудо: Митрополит Йосиф прибув несподівано до Риму в 1963 році. Потім І.Дурбак розповів про перший виступ Ісповідника Віри на волі на II Ватиканському соборі, де він поставив справу створення українського католицького патріярху. Папа, всі кардинали і 2,200 єпископів з цілого світу прийняли це домагання вставанням з місць і довготривалими оплесками.

Митрополит Йосиф був іменований Верховним Архиєпископом з правами патріярха, а потім кардиналом. Коли синод українських владик вибрав його Патріярхом, то Москва й Варшава почали протиакцію, щоб він не був затверджений Ватиканом. Це мало свій вплив, бо досі такого потвердження ще немає. Протягом 20 літ на волі наш Патріярх довершив багато великих діл, що скріплять стан нашої помісної Церкви і наблизять відродження християнства в Україні. Наш Патріярх, подібно, як і Слуга Божий Кир Андрей, є не тільки нашим релігійним провідником, але й великим патріотом українського народу, активним подвижником нашої державности, часто виступає в обороні українського народу та української Церкви.

Сумівка Христя Хорват прочитала поему Б.Стефанишина „В день народин Патріярха Йосифа"; їмость Мирослава Скасків прочитала поему Б. Стефанишина „90-ліття Владики Владик".

Молитвою за Патріярха закінчено святочні сходини, що залишили тривалі враження.

І.С.

БАТЬКИ! Зв'яжіть замолоду ваших дітей з найстаршою, найбільшою й найбагатшою українською національною установою поза межами батьківщини, якою є Український Народний Союз, щоб запевнити їм кращу будучність, в нашій громаді у вільному світі нового свідомого члена!

В альбом...

(Закінчення зі ст. 2-ої)

тількищо добре зроблений від початку до кінця, але в ньому ви відчуваєте український клімат, український антураж. У ньому Чайка теж грає одну з головних ролей (Королева) наспіл із своїм чоловіком (Король).

Євгенія Чайка має ще й письменницький хист, доказом чого є її новелі, нариси й етюди, що час від часу з'являються на сторінках „Свободи" та на сторінках інших українських часописів.

Борис Дніпровий, це не лиш всесторонній актор з доброю театральною школою, але він і співак, а крім цього він автор сценічних текстів, а також на свої вірші компонує музику. Отож крім того, що він блискучий актор і знаменитий співак, — ще й поет і композитор. Його сценічна поява теж у великій мірі йому допомагає, головним чином, коли він виконує функцію конферансьє у рев'ю, чи у монтажах слова, пісні і танку. У нього також технічний хист. Варт зайти до його звукозаписної студії, щоб про це впевнитися.

Не знаємо точно скільки він зробив платівок — півкопи, чи півсотні, словом дуже багато і дуже добре виконаних. За всі дружньо стискаю руку та найбільше за платівки для наших найменших. Взагалі, велика заслуга обох в тому, що вони працюють з молоддю, чи радше над нею, щоб виростити нові кадри театральних адептів.

Хай оцих декілька слів ув альбом Євгенії Чайці і Борисові Дніпровим, сповнених великої посвяти і почуття справжнього патріотизму, дасть їм снагу до їхнього чергового творчого тридцятип'ятиріччя.

В сороковий день смерти нашого Незабутнього ВУЙКА
бл. п. Ярослава Лугового
замість квітів на Його свіжу могилу,
пересилаємо 50.00 долярів
на ЦЕРКВУ в ЛЮРДІ
Христина і Ігор ПУКОМСЬКІ

У ДЕВ'ЯТУ БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
мого ніколи незабутнього МУЖА
бл. п.
Андрія Житинського
будуть відправлені
ЗАУПОКІЙНІ СЛУЖБИ БОЖІ
в суботу, 26-го березня 1983 р., о год.8-ій ранком
в церкві св. Марії, Озон Парк, Н. Й.;
в церкві св. Миколая, Пассейк, Н. Дж.;
в церкві Чесного Хреста, Асторія, Н. Й.
Про молитви за спокій душі просить —
дружина — КЛИМЕНТИНА

ОМУА
Об'єднання Мистців Українців в Америці
Ділимося сумною вісткою з Мистцями, Українським Громадянством та Громадою Любителів нашого мистецтва, що дня 24-го лютого 1983 р. відійшов у Вічність
бл. п.
БОГДАН ВАСИЛИШИН
ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!
Опечаленій Родині Покійного складаємо щирі співчуття.
УПРАВА

З Волі Всевишнього відійшов у Вічність
бл. п.
БОГДАН ВАСИЛИШИН
взірцевий спортовець та довголітній член Управи Українського Спортового Клюбу в Ню Йорку.
Вшановуючи пам'ять Покійного, складаємо на потреби УКРАЇНСЬКОГО ПАТРІЯРХАЛЬНОГО ТОВАРИСТВА, ВІДДІЛ в НЮ ЙОРКУ
50.00 долярів
а опечаленій Рідні Покійного висловлюємо наше найглибше співчуття.
Управа Українського Спортового Клюбу в Ню Йорку

З глибоким болем повідомляємо, що в дні 8-го березня 1983 року, ненадійно, відійшов від нас у Вічність на 80-му році життя
наш Незабутній і Найдорожчий
сл. п.
МИКОЛА ВАЛЕРІЯНОВИЧ САВИЦЬКИЙ
бувший землевласник на Волині

ПАНАХИДА в п'ятницю, 11-го березня 1983 р., о год. 8-ій веч. в похоронному заведенні "Arlington Funeral Home", 83-15 Parsons Blvd., Jamaica, N.Y.

ПОХОРОНИ — в суботу, 12-го березня 1983 року розпічнуться СВЯТОЮ ЛІТУРГІЄЮ в церкві св. Покрова Божої Матері, 97-ма Авеню і 87-ма вул. в Озон Парк, Н. Й. о год. 10-ій рано; о год. 12:30 дня в Церкві-Пам'ятнику св. Андрія Первозванного в С. Бавнд Бруку, Н. Дж. Після Богослуження Тіло Покійного спочине на місцевому цвинтарі.

У безмежному смутку:
дружина — МАРІЯ
доньки:
ЛЯЛЯ АЛИСЬКЕВИЧ з мужем РОМАНОМ і дітьми: МАРІЧКОЮ, МИКОЛОЮ та АНДРЕЙКОЮ
МАРТА КАЧМАРСЬКА з мужем ОРЕСТОМ і дітьми: ЮРЧИКОМ, ДАДОЮ і ЛЯЛЕЮ
син — ЮРКО з дружиною ХРИСТЕЮ і дітьми: КОЛЕЮ та НАДЕЮ
родини: ШАБЛЬОВСЬКИХ, ФОН РЕЙНКЕ, ДУДІН-СОЛЬСЬКИХ, ФЕДУНІВ, ІВАНЧУКІВ, ЛЕОНАРДІВ і МАДЗЕЛЯНІВ

Ділимося сумною вісткою з Рідними і Знайомими, що дня 8-го березня 1983 року відійшов у Вічність у Балтімор, Мд., на 59-му році життя наш Найдорожчий ЧОЛОВІК І БАТЬКО
бл. п.
Омелян Монастирський
народжений в с. Кідачів, пов. Бучач, Україна.
ПОХОРОН відбудеться в суботу, 12-го березня 1983 р. в церкві св. Михаїла.
Горем прибиті:
ЕМІЛІЯ — дружина
МИХАЙЛО — син
ОЛЯ — дочка
Про молитви за спокій душі Покійного просить —
ЕМІЛІЯ — дружина з родиною

,,Запорожець"...

(Закінчення зі ст. 2-ої)

Що і як Рейнарович не співав би протягом свого життя, до ролі Карася він не міг бути ніколи покликаний уже призначенням самої природи, бо Карась, це бас чи темний бас-баритон, що ним був і автор опери, а Рейнарович увесь час був ясним баритоном. Бож баритон в опері, це султан. А двох однорідних голосів не потрібно. В історії ,,Запорожця" ролі Карася завжди і всюди співали в нас баси, як ось хоч би в не зовсім далеко минулому, Донець, Паторжинський, Рубчак, Романовський і інші. Отже баритон не може співати Карася. Крім цього голос Рейнаровича з пройденими літами, зовсім природно мусів постарітись, набуваючи при тому прикрого роз хитання; а до всього, як сам заявляє, він ще і простудився. Однак про недиспозицію співака в усіх театрах світу заповідають обов'язково перед виставою. Тут цього не було.

Отже наше громадське, культурно-музичне запотребування було на іншого, справжнього Карася, а такий у нас тепер є. Нам не треба було іти до Торонто позичати баса, чи запрошувати Павла Плішку з Метрополітальної опери, а звернутись до Андрія Добрянського, теж члена цієї опери і ситуація була б врятована. Рейнарович, що організував групу, хай би собі і дальше оставав головним керівником ансамблю, але на Карася треба було взяти співака-баса.

У Філядельфії Рейнарович і дехто з хористів появились на сцені в окулярах. Це в жадному випадку не повинно було повторитись у Ню Йорку. Хористи поправились тут, та Карась знову таки парадував якийсь час в окулярах, будучи в султана, під дещо заклопотану, але загальну і оправ дану веселість глядачів.

У ролі султана виступив Микола Голодик, у якого теж був голос, та він рівнож так, як уже минувся. В нього не через вік, а через експериментування голосом: раз він був баритоном, потім тенором і знов баритоном. А струни голосові ж не шкура, яку можна натягнути, на всі лади. Та щастя, що він як відомий скульптор і мистець-маляр не так то дуже багато на тому і тратить. Гра його була бездоганна.

Андрія виконував тенор Леонід Балерів. Голос його ліричний, гарного тембру, співає він з душею. Проте з високими тонами має мороку: здушені і беззвучні доходять вони до слухача.

Щодо жіночих партій, то два сопрана (теж Оксана повинна б була бути радше меццо), що виступали, перша, в ролі Одарки, друга, як Оксана, випали зовсім добре. Акторська роля Одарки в виведенні Марти Кульчицької-Андріюк з її свобідним голосом, хоча без більшого сценічного досвіду, була на ділі вдало заграна і заспівана. Її дикція була найкраща. Пісня ,,Ой казала мені мати" могла бути навіть прикрасою спектаклю — тут бо і оркестра заграла знаменито — якби не нікудишні два вставлені тони перед закінченням співу. Співачка Марія Ясінська-Мурована, поминаючи клопіт із початком другої пісні, вийшла теж побідно зі своєї ролі. Тільки щодо одягу, то не повинен режисер забути, що Оксана — бідна сирота, а не якась — гетьманівна.

Голосово найсвіжішим в меншій ролі Імама був молодий бас Степан Шкафаровський. Місцями зовсім безпомітно пробував він форсувати голосом. Ані Борисенко на початку третьої дії в якімсь ревійовім вигляданні з-за куртини не можна було чути через гамір людей, що по перерві входили на залю. Ми так і не почули Людкевичевої пісні. В цій же дії є дві гарні арії для баритона і баса, а тут треба було барвистих та темброваних голосів. А все ж таки навіть із дещо недиспонованими співаками особливо прекрасний і вдячний дует баса і баритона про рідний край,де ,,інакше сонце сходить, інакше зозуленька кує", був вершинним музичним моментом вистави.

В епізодичних ролях виступили Михайло Яблонський, Марія Левицька, що в випадку костюмів була вже Марія Рейнарович, Богдан Богуш та Адріян Павлюк. Хор, цим разом досить численний, навіть пописався. Крім фатального, довгого детонування (спів був без оркестри) у вставленій пісні ,,Тихо, тихо Дунай воду несе" на початку другої дії, хор співав зовсім чисто. Похвально і добре прозвучали пісня женців напочатку опери і остання ,,Владико неба і землі".

Танцювальна група ,,Сизокрилі" під керівництвом Роми Прийми-Богачевської зі шпарким ,,Гопаком" внесла подих молодости на сцену і зробила на глядачів гарне враження, крім непотрібних кількох хлоп'ячих підплигувань на руках при закінченні. Танець одалісок у султана хоч простенький, але бездоганний. Враження було б куди кориснішe, якби оркестра поправніше і краще заграла була балетову музику Людкевича з орієнтальними мотивами.

Не зважаючи на це, що з декораціями пов'язані були аж три імена, Михайла Яблонського, Миколи Голодика і Ані Рейнарович-Борисенко, вони нічим особливим не були замітні. І так, як буцімто ріка Дунай, серед загального зеленого краєвиду, висіла синім полотнищем почерез всю сцену, так кімнату султана мож на назвати декоративно вдалою.

,,Запорожця" таки можна було виставити зовсім успішно.

Теодор Терен-Юськів

Філядельфія...

(Продовження зі стор. 1)

ся 10 вильосувань вищезгаданих нагород.

Д-р Черник сказав теж, що Управа стремить до цього, щоб УОКЦентр організував і був місцем різних ділянок освітньо-культурної діяльности всієї української Філядельфії і околиці — дітей, молоді і дорослих.

Д. Максимюк, правний дорадник і член УОКЦентру, тут уже роджений, говорив англійською мовою. Він пригадав,як перед трьома роками малий гурт енергійних людей знайшов гарний шкільний будинок, з гарною площею (сім акрів), у добрій ,спокійній секції міста, швидко рішився на велике діло роздобув конечну суму грошей, які треба було негайно вплатити,і купив цей вартісний об'єкт за відносно низьку ціну — 350,000 дол. Уже сьогодні у Центрі приміщується 20 активних українських товариств і організацій.

У мистецькій частині вечора виступили відомі мист ці, співачка Марія Ясінська-Мурована і пяніст-віртуоз Роман Рудницький.

Слід згадати, що з нагоди відзначення трьохліття УОКЦ, філядельфійський Відділ УЛТПА і ,,Самопоміч" зложили на сплату позички Центру по 1,000 дол.

СВІТОВИЙ КОНҐРЕС ЛІНҐВІСТІВ У ЯПОНІЇ

Оттава, Онт. (ОУПС). — В днях 15 — 20-го серпня 1983 року відбудеться в Кобе, Японія, ІУ Світовий конґрес мовознавства під загальним гаслом ,,Спічологія (наука про мовлення) й людський добробут". Організатор конгресу — проф. Масао Оніші, президент Японського фонетичного товариства. До участи в конґресі запрошено проф. Яр. Рудницького з Канади, який зголосив тему ,,Людський добробут і затрата рідної мови". Проф. Рудницький є довголітнім членом-кореспондентом Японського фонетичного товариства.

Їх було п'ятеро...

(Закінчення зі ст. 2-ої)

відданий дослідник Шевченкової спадщини, — потребує спеціяльного дослідження, яке може розкрити нові істотні відомості про дружбу Шевченка зі своїми земляками у Оренбурзі, а можливо й невідомі досі рядки віршів великого поета".–Як довідуємося, в цьому альбомі, після знайомства Федора Лазаревського з Шевченком, трапляються вже частіше записи не російською, а українською мовою, що сталося, очевидно, завдяки Шевченкові, каже дослідник і висловлює припущення, що серед внесених до альбома рукою Лазаревських віршів українською мовою є вірші Шевченка в автографах. Тут є вірш ,,Ой у саду, у саду...", якого нема, наприклад, у ,,Кобзарі", та багато іншого цікавого, що дозволяє Л. Большакову сказати про альбом в підсумку таке: ,,Все це робить його (Альбом) документом епохи і джерелом вивчення людей, що оточували Т. Шевченка, і ще не дослідженим до кінця матеріялом для характеристики його власної поетичної спадщини".-Хочеться вірити, що такі віддані шевченкіяні дослідники, як згаданий, там, в Україні, і поза нею, де зберігаються ці прецінні архіви, переведуть дослідження Альбома, як і інших перлин української літератури й історії, до яких шевченкознавці тут, у вільному світі, не мають доступу. Беремо Л. Большакова за слово, що ,,Вивчення альбому попереду".

Щоб це більше підкреслити цінність цього Альбома Лазаревських (мабуть через це він ще досі не виданий у совєтах) згадаю, що в Альбомі є автографи ось, наприклад, Аполлона Григор'єва. Цей Григор'єв дав 122 роки тому оцінку, яку намагається завзято приховати сучасне совєтське протиукраїнське літературознавство. Щож такого сказав цей дуже видатний у той час російський критик А. Григор'єв, тепер замовчуваний: у квітневому числі журналу ,,Врем я" (1861 рік) він писав: ,,Шодо краси і сили поезії багато хто ставлять Шевченка врівень із Пушкіном і з Міцкевичем. Ми підемо далі: у Шевченка сяє та гола краса поезії народної, якої у Пушкіна і Міцкевича лише іскорки блищать. Натура Шевченка світліша, простіша і щиріша від натури Гоголя, великого поета України, що поставив себе у фальшиве становище — бути поетом цілком чужого йому побуту російського... Шевченко — останній Кобзар і перший великий Поет нової великої літератури".–Нема на світі справжнього українця, щоб не підписався під цими проникливими словами, сказаними вже дванадцять десятиліть тому!.

Про Шевченка, його творчість, життя і значення для України і для світу ще багато-багато нового можна сказати, Шевченко воістину є неопалимою купиною, святим вогнем, що постійно горить і не погасає.